

С У Д Д Я
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

21.07.2010р. № 339-16/875

Ректору Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
доктору філософських наук, професору

ГУБЕРСЬКОМУ Л. В.

Шановний Леоніде Васильовичу!

На розгляді в Конституційному Суді України перебуває конституційне подання 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення змін до Конституції України“ від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (далі – Закон № 2222).

Як стверджують автори клопотання, підставою для визнання неконституційним Закону № 2222 в цілому є порушення встановленої Конституцією України процедури його розгляду та ухвалення, оскільки відповідний проект закону України „Про внесення змін до Конституції України“ (реєстраційний № 4180 від 19 вересня 2003 року) з певними поправками був розглянутий та ухвалений Верховною Радою України як Закон № 2222 без обов'язкового у такому випадку висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Згідно зі статтею 19 Закону України „Про Конституційний Суд України“, у зв'язку з підготовкою матеріалів у цій справі до розгляду Конституційним Судом України прошу Вас висловитися щодо поставлених у конституційному поданні питань, зокрема чи була порушена визначена Конституцією України процедура розгляду та ухвалення Закону № 2222, оскільки остаточний текст законопроекту „Про внесення змін до Конституції України“ (реєстраційний № 4180) після його розгляду та внесення під час пленарного засідання Верховної Ради України поправок (вилучення, доповнення та зміни окремих положень) не був предметом розгляду Конституційного Суду України щодо його відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Додаток: копія конституційного подання на 32 стор.

З повагою

суддя-доповідач

С. Л. ВДОВІЧЕНКО

УКРАЇНА

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

01601 МСП м.Київ, вул.Володимирська, 64, тел. 239-33-33

09.08.2010 № 01/475-19

на № _____

*Судді- доповідачу
Конституційного Суду України
С.Л. Вдовіченку*

Шановний Сергію Леонідовичу !

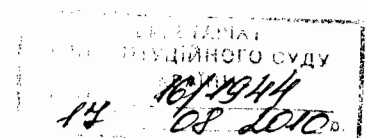
На Ваш запит від 21 липня 2010 року за № 339-16/875 щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року №2222-IV , направляємо науковий висновок, підготовлений деканом юридичного факультету, доктором юридичних наук І.С. Гриценком, завідуючою кафедрою правосуддя доктором юридичних наук, професором С.Я. Фурсою, кандидатом юридичних наук, доцентом кафедри конституційного права О.С. Лотюк та кандидатом юридичних наук, доцентом кафедри конституційного права О.П. Васильченко.

Додаток: на 5 арк.

З повагою,

РЕКТОР

Д.В. ГУБЕРСЬКИЙ

ВІДПОВІДЬ

на звернення судді Конституційного Суду України Вдовіченко С.Л.
від 21.07.2010р. за №339-16/875
щодо відповідності Конституції України процедури розгляду та
ухвалення Закону України "Про внесення змін до Конституції України"
від 8 грудня 2004 року №2222- IV.

Суб'єкт конституційного подання ставить питання про порушення конституційного провадження, щодо визнання неконституційним Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року №2222- IV (далі Закон №2222- IV).

I. Конституція України є основним законом і має вищу юридичної сили, як зазначається в статті 8 Конституції України, що обумовлює прийняття законів та інших правових актів на основі Конституції України та у повній відповідності з нею.

Конституція має сприяти, насамперед, забезпеченню прав і свобод людини та гідних умов їх життя, зміцненню громадянської злагоди, розвитку та зміцненню демократичної, соціальної, правової держави. Тому норми Конституції мають пріоритет над іншими нормами права.

В Україні визнається та діє принцип верховенства права (ст. 8 Конституції України). Верховенство права в нормах Конституції , перш за все, втілюється в її положеннях про права і свободи людини і громадянина, гарантії їх реалізації та механізмах їх захисту. Саме тому норми Конституції мають пріоритет над іншими нормами права. Саме тому всі органи, перш за все, вищі органи державної влади, повинні в своїй діяльності неухильно дотримуватися положень Конституції (відповідно до ст.6 Конституції України). а особливо, в процесі утвердження і забезпечення прав і свобод людини, що є головним обов'язком держави (ст.3 Конституції України).

Верховенство Конституції має два аспекти: матеріальний і формальний. Матеріальне верховенство Конституції вимагає того, щоб жодний закон за змістом не суперечив змісту Конституції. Формальне верховенство означає, що будь-який закон чи інший правовий акт не може суперечити Конституції

не тільки за своїм змістом, але також і за своєю формою і порядком прийняття.

Основними підставами для визнання правових актів неконституційними визнаються наступні: невідповідність правового акту за змістом, невідповідність правового акту за формою, невідповідність правового акту за порядком прийняття.

Відповідно до частини першої статті 152 Конституції України закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Конституційний Суд України у Рішенні від 26 червня 2008 року №13-рп/2008 (справа про повноваження Конституційного Суду України) дійшов висновку, що Конституційний Суд України повинен здійснювати наступний конституційний контроль і щодо закону про внесення змін до Конституції України після набрання ним чинності, оскільки відсутність судового контролю за процедурою його розгляду та ухвалення, визначеною у розділі XIII Конституції, може мати наслідком обмеження чи скасування прав і свобод людини і громадянина, ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності України або зміну конституційного ладу у спосіб, що не передбачений Основним законом України.

На підставі вищенаведеного, керуючись статтею 147, пунктом 1 частини першої статті 150, статтею 152 Конституції України та відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, викладеної в Рішенні від 26 червня 2008 року №13-рп/2008 (справа про повноваження Конституційного Суду України), можна прийти до висновку, що до юрисдикції Конституційного Суду України належить вирішення питання про відповідність Конституції України (конституційність) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року №2222- IV

(далі Закон №2222- IV) у зв'язку з порушенням встановленої Конституцією України процедури його розгляду та ухвалення.

II. Підставою визнання Закону №2222-IV неконституційним є порушення встановленої Конституцією України процедури його розгляду та ухвалення.

Зміни до Конституції України повинні здійснюватися виключно у конституційній спосіб, бути легітимними і законними, а реалізувати дану вимогу неможливо без точного дотримання процедури внесення змін до Конституції України, що визначена в розділі XIII самої Конституції. Прийняття конституційних законів про внесення навіть незначних змін до Конституції є одним із способів реалізації конституційного процесу.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить «внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції».

Нормативно-правовий зміст статті 159 Конституції України свідчить про те, що висновок Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 є обов'язковим для Верховної Ради України.

Саме тому звернення до Конституційного Суду України з метою отримання висновку щодо законопроектів про внесення змін до Конституції України сприймається в Конституції України як обов'язок, а не як право.

У рішенні Конституційного Суду України від 9 червня 1998 року №8-рп/98 (справа про внесення змін до Конституції України) зазначається, що обов'язковій перевірці на відповідність статтям 157, 158 Конституції України підлягає не тільки законопроект, поданий до Верховної Ради України в порядку статей 154, 155 та 156 Конституції України, але й усі можливі поправки, внесені до нього у процесі його розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Відповідно до частини першої статті 150 Конституції України всі акти Конституційного Суду України щодо вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність), в тому числі і висновки, є рішеннями Конституційного Суду України, які, відповідно до частини третьої цієї ж статті, є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Розгляд і прийняття Закону №2222- IV було здійснено Верховною Радою України на порушення вимог ст. 159 Основного Закону України, без звернення до Конституційного Суду України про повторне надання висновку стосовно відповідності законопроекту №4180 (із внесеними до нього новими виправленнями) вимогам статей 157,158 Конституції України.

Потреба в повторному висновку Конституційного суду України обумовлена була тією обставиною, що законопроект про внесення змін до Конституції України містив цілком нову редакцію багатьох положень (виключення деяких положень, включення нових, викладених у новій редакції).

Разом із тим порушенням конституційної процедури розгляду і прийняття Закону №2222- IV стало так зване "пакетне голосування" з трьох питань порядку денного , серед яких і був проект Закону №2222- IV. Конституція України чітко розмежує повноваження Верховної Ради України щодо таких питань, як внесення змін до Конституції України (п.1 ст. 85 Конституції України), визначаючи ускладнену процедуру такого внесення (розділ XIII Конституції України) і прийняття законів (п.3. ст. 85 Конституції України).

Порушення встановленої процедури внесення змін стали причиною того, що конституційні зміни не сприяли збалансованій роботі державного механізму, розподілу владних повноважень, що є необхідною умовою для ефективного зміцнення основ громадянського суспільства, побудови правової держави, розвитку механізмів узгодження інтересів різних соціальних груп, зниження ідеологічної конфронтації.

На підставі вищенаведеного вважаємо, що встановлені межі для зміни Конституції України не були суворо дотримані парламентом. Порушення внаслідок прийняття зазначених змін до Основного Закону держави можуть призвести до того, що Конституція України як правова основа устрою суспільства може стати частково безпредметною.

Порядок внесення змін до Конституції України встановлюється з метою збереження наступності конституційного ладу, перешкоджаючи можливості самознищення правової держави в законних формах.

Для збереження стабільності Конституції України необхідні зміни до неї повинні вноситися виключно за встановленою самим Основним Законом процедурою. конституція залишається первинним правовим документом, положення якого мають суворо дотримуватися у всіх відносинах всіма суб'єктами і, особливо, в контексті внесення змін і доповнень до Конституції. Лише в такий спосіб можна забезпечити повне додержання принципу верховенства права в державі. А інакше відсутність конституційного контролю на будь-якому етапі внесення змін до Конституції України може призвести до небажаних перетворень Основного Закону держави, що спричинить порушення основ конституційного устрою самої держави.

д.ю.н., декан юридичного факультету
Київського національного університету імені
Тараса Шевченка

I.S.Гриценко

д.ю.н., професор, завідувач
кафедри правосуддя юридичного факультету
Київського національного університету імені
Тараса Шевченка

С.Я.Фурса

к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного
права юридичного факультету
Київського національного університету імені
Тараса Шевченка

О.С. Лотюк

к.ю.н., доцент кафедри конституційного
права юридичного факультету
Київського національного університету імені
Тараса Шевченка

О.П. Васильченко